

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
Інститут демографії та соціальних досліджень
імені М. В. Птухи НАН України

ЗАТВЕРДЖЕНО

Директор Інституту демографії та
соціальних досліджень
ім. М. В. Птухи НАН України,
академік НАН України

_____ Е. М. Лібанова

“ 14 ” травня 2021 р.

ПОЛОЖЕННЯ
про забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи
НАН України

Розглянуто та затверджено на
засіданні Вченої ради,
протокол № 9 від 14 травня 2021 р.

Київ - 2021

Загальні положення

Положення про забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (надалі Положення) у Інституті демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України (далі – Інститут) розроблено відповідно до вимог Закону України «Про вищу освіту», нормативно-правових документів, що регламентують організацію освітньої діяльності, Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти.

Система забезпечення якості вищої освіти в Україні складається із внутрішньої та зовнішньої систем.

Система внутрішнього забезпечення якості – загальна політика, стратегія і процедури забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в Інституті, розподіл відповідальності за удосконалення внутрішньої системи забезпечення якості, що передбачає низку завдань, заходів і процедур, моніторинг та аналіз результатів діяльності на всіх рівнях організаційної структури Інституту, в тому числі щодо забезпечення якісного здобуття знань, навичок та інших компетентностей відповідно до стандартів вищої освіти.

Закон України «Про вищу освіту» передбачає здійснення таких процедур і заходів [1] :

- 1) визначення принципів та процедур забезпечення якості вищої освіти;
- 2) здійснення моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми;
- 3) щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, наукових (науково-педагогічних) працівників;
- 4) забезпечення підвищення кваліфікації наукових (науково- педагогічних) працівників;
- 5) забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи здобувачів за освітньою програмою;
- 6) забезпечення публічності інформації про освітню програму, ступінь вищої освіти та кваліфікацію;
- 7) забезпечення ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових працях працівників установи і здобувачів вищої освіти;
- 8) інших процедур і заходів.

1 Принципи та процедури забезпечення якості

Інститут діє відповідно до Конституції України, Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» та інших актів законодавства, Статуту Національної академії наук, Основних принципів організації та діяльності наукової установи Національної академії наук України та Статуту Інституту.

Статут Інституту визначає стратегію, напрям діяльності, цілі, принципи та процедури щодо забезпечення якості, які доступні для широкого загалу.

Одним із основних завдань Інституту за статутом є «підготовка наукових кадрів вищої кваліфікації через аспірантуру та докторантуру». Інститут відповідно до основних завдань «провадить освітню діяльність у сфері вищої освіти, надає освітні послуги, готуючи фахівців освітньо-наукового ступеня доктор філософії відповідно до закону України «Про вищу освіту», зокрема через аспірантуру та

докторантуру; вживає заходів щодо підвищення кваліфікації наукових (науково-педагогічних) працівників, сприяє розвитку наукової складової у сфері освіти та залученню талановитої молоді до наукової діяльності». Проведення освітньої діяльності в Інституті здійснюється відповідно до ліцензії Міністерства освіти і науки України на провадження освітньої діяльності у сфері вищої освіти на третьому (освітньо-науковому) рівні (наказ МОН України від 23 червня 2016 року № 707).

Систему забезпечення якості вищої освіти в Інституті розбудовано для забезпечення високої якості освітньої діяльності в аспірантурі та докторантурі Інституту. Розроблено вимоги та норми до впровадження та організації освітньої діяльності (нормативно-правові документи Інституту), низку практичних заходів і процедур, спрямованих на контроль за виконанням визначених вимог і норм, моніторинг та аналіз результатів діяльності Інституту щодо забезпечення якісного здобуття здобувачами знань, навичок, компетентностей відповідно до стандартів вищої освіти.

В Інституті передбачено здійснення таких процедур і заходів забезпечення якості вищої освіти:

1) визначення та впровадження принципів та процедур забезпечення якості вищої освіти («Положення про систему забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти»; «Положення про організацію освітнього процесу»; «Програма заходів із забезпечення якості освіти в Інституті демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи»);

2) здійснення моніторингу якості освіти (забезпечення якості освіти через підвищення кваліфікації науково-педагогічних

3)) працівників («Положення про стажування та підвищення кваліфікації наукових і науково-педагогічних працівників»); через забезпечення періодичного перегляду ОНП («Положення про складання та оновлення освітніх програм»), робочих програм та си́лабусів навчальних дисциплін («Положення про робочу програму навчальної дисципліни»);

4) щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, наукових та науково - педагогічних працівників Інституту (атестації, річні звіти);

5) забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи здобувачів за ОНП (опитування);

6) забезпечення публічності інформації про ОНП, аспірантуру та докторантуру (офіційний сайт Інституту);

7) забезпечення ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових працях працівників Інституту і здобувачів вищої освіти (Положення про академічну доброчесність наукових та науково-педагогічних працівників і здобувачів вищої освіти); забезпечення зворотного зв'язку здобувачів вищої освіти для підтримки у конфліктних ситуаціях тощо.

У процесі забезпечення якості вищої освіти в Інституті беруть участь усі зацікавлені сторони (стейкхолдери), а саме здобувачі вищої освіти, наукові (науково-педагогічні) працівники, адміністрація, інші співробітники Інституту, роботодавці. Забезпечує якість освіти за Статутом директор Інституту (гарант

освітньо-наукової програми).

Процедура забезпечення якості освітньої діяльності має дві складові:

1) вимоги та норми до впровадження та організації освітньої діяльності, що зазначені певними державними актами, нормативно-правовими документами, внутрішніми документами Інституту і т.ін.;

2) контроль за виконанням визначених вимог і норм, моніторинг і аналіз показників якості освіти, формування на підставі аналізу заходів із поліпшення функціонування системи забезпечення якості освіти.

Процедуру забезпечення звітності, контролю та моніторингу показників діяльності із забезпечення якості освіти слід проводити:

- на рівні наукових відділів – у вигляді контролю діяльності наукових (науково-педагогічних) працівників у річних звітах, слухання, обговорення та прийняття рішень на засіданнях відділів, на засіданнях вченої ради Інституту.

Однією з форм обов'язкового моніторингу освітньо-наукової діяльності науково-педагогічних працівників, які забезпечують викладання дисциплін освітньо-наукової програми є «Річний звіт викладача дисципліни», який оформляється згідно п. 38 «Досягнення у професійній діяльності, які зараховуються за останні п'ять років» Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності (Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 березня 2021 р. № 365)). Відповідальним за своєчасне оновлення форми звіту в ЄДБО є учений секретар Інституту.

«Програма заходів із забезпечення якості освіти в Інституті демографії та соціальних досліджень імені М.В.Птухи НАН України оновлюється щороку та затверджується директором Інституту.

Відповідальними за моніторинг:

- документації, яка регламентує роботу аспірантури та докторантури є учений секретар Інституту та начальник відділу кадрів Інституту;

- ОНП (періодичний перегляд та щорічне оновлення) є гарант ОНП та група забезпечення спеціальності, вчена рада Інституту;

- робочих програм та силібусів дисциплін на вченій раді є учені секретарі відділів Інституту, вчена рада Інституту;

- документації (спрямування на стажування, накази, звітна документація тощо) про підвищення кваліфікації наукових (науково-педагогічних) працівників є начальник кадрів Інституту.

2 Поточний моніторинг і періодичний перегляд освітньо-наукової програми

Освітньо-наукова програма Інституту (далі - ОНП) розробляється для третього (науково-освітнього) рівня вищої освіти за спеціальністю 051–«Економіка» на підставі діючого стандарту вищої освіти з урахуванням вимог Національної рамки кваліфікацій.

Із метою постійного удосконалення ОНП, забезпечення відповідності ОНП цілям, очікуванням, потребам і задоволенням стейкхолдерів та суспільства,

Інститут має:

- здійснювати її періодичний перегляд та моніторинг;
- оцінювати рівень участі роботодавців у розробці та внесенні змін;
- рівень задоволеності здобувачів (випускників);
- індекс працевлаштування випускників;
- участь у міжнародних програмах підготовки;
- рейтинг за оцінками роботодавців.

Терміни моніторингу: щорічно влітку.

Відповідальні: гарант ОНП та група забезпечення спеціальності, вчена рада Інституту.

3 Оцінювання результатів навчання

Система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти включає поточний та підсумковий контроль, періодичну атестацію.

У робочих програмах навчальних дисциплін слід визначати критерії та процедури оцінювання знань за результатами навчання з усіх видів навчальних занять й виконання індивідуальних завдань.

Результати навчання виявляти через визначення рівня сформованості компетентностей.

Загальний порядок оцінювання знань здобувачів, порядок розподілу балів, форми та види завдань, критерії оцінювання знань для кожної навчальної дисципліни доводити до відома здобувачів на початку навчального семестру.

Моніторинг рівня знань здобувачів з наступним аналізом якості навчання проводити у формі атестації.

Відповідальні за виконання: відділи Інституту, наукові керівники, атестаційна комісія.

4 Забезпечення підвищення кваліфікації та якісного складу наукових (науково-педагогічних) працівників.

Підвищення кваліфікації наукових працівників здійснюється в Інституті відповідно до Положення про стажування та підвищення кваліфікації наукових і науково-педагогічних працівників. Має відповідати пунктам Колективного договору, який:

- встановлює зрозумілі, прозорі та чесні процедури щодо зарахування на роботу та умов зайнятості;
- заохочує наукову діяльність для зміцнення зав'язків між освітою та дослідженнями;
- здійснює моніторинг графіку та якості виконаних наукових досліджень науковими працівниками;
- заохочує інновації у методах викладання та використання нових технологій;
- забезпечує підвищення кваліфікації наукових (науково-педагогічних) працівників, удосконалює систему формування педагогічної компетентності молодих викладачів та науковців.

Моніторинг: щорічно.

Відповідальні за виконання: відділи Інституту, начальник відділу кадрів.

5 Забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу

Забезпечення необхідними ресурсами освітнього процесу та підтримки здобувачів вищої освіти в Інституті має відповідати ліцензійним та акредитаційним вимогам, що визначають нормативи для забезпечення підготовки здобувачів вищої освіти ступеня «доктор філософії» матеріально-технічною та інформаційною базою, а саме:

- забезпечення навчального середовища приміщеннями, що необхідні для проведення лекційних, практичних і лабораторних занять, навчальної та виробничої практик. Поліпшення науково-методичного забезпечення, приведення умов навчання у відповідність до існуючих вимог охорони праці та пожежної безпеки;
- забезпечення навчального процесу можливостями для електронного (дистанційного) навчання;
- забезпечення бібліотекою Інституту доступності до сучасних джерел інформації та можливостями для самостійної роботи;
- забезпечення освітнього процесу навчальною, методичною та науковою літературою на паперових та електронних носіях;
- комплексне оцінювання та моніторинг ефективності використання фінансових ресурсів;
- надання здобувачам можливості висловлювати свою думку про забезпечення їх ресурсами для організації освітнього процесу.

Моніторинг: щорічно.

Відповідальні за виконання: відділи Інституту, бібліотека, рада молодих учених.

6 Забезпечення публічності інформації

Публічність інформації про діяльність необхідно забезпечувати відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 19.02.2015 р. № 166 «Деякі питання оприлюднення інформації про діяльність вищих навчальних закладів» <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0166729-15#Text>, листа Міністерства освіти і науки України від 26.05.2016 року № 1/9-263.

На офіційному сайті систематично розмішувати, оновлювати та підтримувати в актуальному стані інформацію, яка підлягає обов'язковому оприлюдненню, у тому числі про ОНП, умови здобуття відповідного ступеня вищої освіти, кваліфікації, систему оцінювання знань та атестацію випускників.

Моніторинг: постійно.

Відповідальні за виконання: учені секретарі відділів, учений секретар Інституту, адміністратор сайту Інституту.

7 Забезпечення ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових працях працівників і здобувачів вищої освіти

Створити та постійно вдосконалювати систему та механізми реалізації академічної доброчесності, зокрема – через запобігання випадків академічного плагіату і порушення норм авторського права.

Систему запобігання та виявлення академічного плагіату розповсюджувати на наукові та навчальні праці наукових та інших працівників Інституту, докторантів, здобувачів.

Проводити цілеспрямовану, комплексну роботу всіх відділів Інституту, впровадження та удосконалення різноманітних засобів освітньої діяльності, оновлення змісту навчальних курсів, удосконалення методів навчання, впровадження нових форм наукової роботи з здобувачами з метою запобігання плагіату, формування соціальної відповідальності здобувачів, уміння самостійно працювати.

Популяризувати серед здобувачів і науковців етичні норми цитування використаних джерел, знайомити із стандартами та міжнародними стилями бібліографічного опису документів тощо, проводити інформаційні заняття і тренінги для бібліотекарів та користувачів (здобувачів, викладачів, науковців та ін.), а також дискусії, круглі столи з питань академічної доброчесності, запобігання плагіату із залученням усіх учасників освітньої та наукової діяльності.

Моніторинг: щорічно

Відповідальні за виконання: вчена рада Інституту, Комісія з питань академічної доброчесності Інституту.

8 Інтеграція в європейський освітньо-науковий простір

Розвиток міжнародної співпраці шляхом активізації участі учасників освітнього процесу у міжнародних заходах, культурному обміні, соціальних програмах, проєктах.

Розвиток співпраці в освітній сфері та розробка спільних з європейськими університетами міжнародних освітніх програм та їх акредитація.

Проведення Міжнародних наукових конференцій та симпозіумів.

Залучення здобувачів та молодих учених до участі у міжнародних проєктах.

Підвищення кваліфікації наукових працівників шляхом наукових за кордоном.

Забезпечення планування та координації діяльності відділів з розробки та виконання міжнародних і міжрегіональних угод, договорів і програм.

Моніторинг: щорічно.

Відповідальні за виконання: відділи Інституту, вчена рада Інституту, дирекція.

9. Нормативні документи

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII (ст. 16)
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> .

2. Положення про організацію освітнього процесу в Інституті демографії та соціальних досліджень імені М.В.Птухи НАН України.
3. Положення про порядок створення та організацію роботи атестаційної комісії в аспірантурі та докторантурі Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України (номенклатура кадрів).
4. Положення про атестацію наукових працівників в Інституті демографії та соціальних досліджень імені М.В.Птухи НАН України.
5. Положення про допущення до участі в конкурсі на заміщення вакантних посад наукових (науково-педагогічних) працівників в Інституті демографії та соціальних досліджень імені М.В.Птухи НАН України..
6. Положення про стажування та підвищення кваліфікації наукових і науково-педагогічних працівників Інституті демографії та соціальних досліджень імені М.В.Птухи НАН України..
7. Положення про наукового керівника здобувача наукового ступеня доктора філософії.
8. Положення про складання та оновлення освітніх програм
9. Положення про Раду молодих учених
10. Постанова КМУ від 30 грудня 2015 року № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти» (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 березня 2021 р. № 365).
11. Постанова КМУ від 9 серпня 2001 № 978 «Про затвердження Положення про акредитацію вищих навчальних закладів і спеціальностей у вищих навчальних закладах та вищих професійних училищах».

